

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії

Ігор ТОЛОК

« ___ » _____ 2025 року

ПРОГРАМИ

вступних випробувань для здобуття освітнього ступеня магістр
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
спеціальності J4 «Охорона праці»

Черкаси 2025

Вступ

Програми вступних випробувань розроблені Приймальною комісією Національного університету цивільного захисту України відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, затвердженого наказом МОН від 10.02.2025 №168, Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Національному університеті цивільного захисту України в 2025 році (далі – Правила прийому), та з врахуванням положень стандарту вищої освіти за спеціальністю 263 "Цивільна безпека" галузі знань 26 "Цивільна безпека" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 року №1170.

Вступні випробування включають:

1. фаховий залік (для вступників, які здобули ступінь бакалавра або магістра за іншою спеціальністю);

2. фаховий іспит;

3. співбесіда з іноземної мови.

Відповідно до Правил прийому конкурсний бал:

для конкурсного відбору на навчання **для здобуття ступеня магістра за державним замовленням** розраховується за такою формулою:

$$\text{Конкурсний бал (КБ)} = 0,4 \times \text{П1} + 0,6 \times \text{П2} ,$$

де

П1 – оцінка співбесіди з іноземної мови;

П2 – оцінка фахового іспиту;

для конкурсного відбору на навчання **для здобуття ступеня магістра за кошти фізичних та/або юридичних осіб** розраховується за такою формулою:

$$\text{Конкурсний бал (КБ)} = 0,2 \times \text{П1} + 0,2 \times \text{П2} + 0,6 \times \text{П3} ,$$

де

П1 – оцінка тесту загальної навчальної компетентності єдиного вступного іспиту (далі – ЄВІ);

П2 – оцінка тесту з іноземної мови ЄВІ;

П3 – оцінка єдиного фахового вступного випробування (далі – ЄФВВ) або оцінка фахового іспиту в передбачених цими Правилами прийому випадках.

Оцінка співбесіди з іноземної мови замість обох блоків ЄВІ у визначених цими Правилами прийому випадках враховується в конкурсному балі з коефіцієнтом 0,4.

ЄВІ та ЄФВВ складаються у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Категорії осіб, які при вступі на навчання **за кошти фізичних та/або юридичних осіб** мають право складати в університеті співбесіду з іноземної мови замість ЄВІ та/або фаховий іспит замість ЄФВВ, визначені в Правилах прийому.

Програми співбесіди з іноземної мови розробляється приймальною комісією окремо та розміщується на сайті університету.

ПРОГРАМА

фахового заліку

(для вступників, які здобули ступінь бакалавра або магістра за іншою спеціальністю)

Фаховий залік з кандидатами на навчання, які здобули ступінь бакалавра або магістра за іншою спеціальністю проводиться з метою оцінки у них рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок з фаху, що відповідають ступеню бакалавра за спеціальністю К10 "Цивільна безпека". В разі неуспішного складання фахового заліку вступник не допускається до подальшої участі в конкурсному відборі.

Фаховий залік проводиться фаховою атестаційною комісією з використанням двох теоретичних питань. В разі необхідності членами фахової атестаційної комісії можуть бути задані додаткові запитання. Час на підготовку до усної відповіді складає 20-30 хвилин.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФАХОВОГО ЗАЛІКУ

Теоретична підготовка кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за 2-х бальною шкалою за наступними критеріями:

Оцінка	Критерії
зараховано	Кандидат на навчання повністю, логічно і послідовно надав відповіді на питання, пов'язуючи теорію з практикою, виявив вміння самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал, не допускаючи помилок.
не зараховано	Кандидат на навчання засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді. Не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу. Має певні труднощі у поєднанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ЗАЛІК

1. Охорона праці як соціальний фактор і галузь науки.
2. Державна служба України з питань праці.
3. Нормативні акти про охорону праці, що діють у межах підприємства.
4. Відповідальність за порушення працезохоронного законодавства.
5. Культура виробництва. Культура охорони праці.

Рекомендована література

1. *Вступ до фаху: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною*

програмою «Охорона праці» / Укладачі: О.П. Шароватова, А.І. Морозов. Х.: НУЦЗУ, 2021. 90 с.

2. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.

3. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15 листопада 2004 р. № 255.

4. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26 січня 2005 р. № 15.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08 листопада 2000 р. № 1662.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11 лютого 2015 р. № 96.

7. ДСТУ 2293-2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.

8. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/>

9. Конвенція МОП № 190. Конвенція про викорінення насильства та домагань у світі праці (2019 рік).

6. Антропогенний вплив на компоненти навколишнього природного середовища.

7. Правові і наукові засади безпеки життєдіяльності.

8. Ризикорієнтований підхід до оцінки небезпек.

9. Захист населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

10. Загальна характеристика впливу на людину соціально-політичних небезпек.

Рекомендована література

10. Культура безпеки: навч. посібник. Частина 1 / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова та ін. Х.: НУЦЗУ, 2020. 172 с.

11. Культура безпеки: навч. посібн. Частина 2 / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, О.В. Бригада, Б.М. Цимбал, О.С. Ковальов, О.В. Гльїнський. Х.: НУЦЗУ, 2021. 133 с.

12. Забезпечення екологічної безпеки: підручник / М.В. Сарапіна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.

11. Промислова екологія та її місце в сучасній системі знань.

12. Санітарно-захисна зона.

13. Стічні води, види, характеристика.

14. Класифікація ландшафтів за типом впливу людини.

15. Види відновлювальних джерел енергії.

Рекомендована література

1. *Екологічні аспекти промислової безпеки: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти / С.Р. Артем'єв. НУЦЗУ, 2023. 156 с.*

2. *Екологія надзвичайних ситуацій. Курс лекцій. Частина 1. Видання друге виправлене та доповнене. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека» / С.Р. Артем'єв, В.А. Андронов, А.І. Андронов та ін.; НУЦЗУ, Харків: ТОВ «В СПРАВИ». 2021. 148 с.*

3. *Забезпечення екологічної безпеки: підручник / М.В. Сарапіна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.*

16. Санітарне та епідемічне благополуччя населення.

17. Мікроклімат виробничого середовища.

18. Захист від дії шкідливих речовин на виробництві.

19. Ергономіка.

20. Технічна естетика виробничих приміщень.

Рекомендована література

1. *Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» від 08.04.2014 р. № 248.*

2. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.*

3. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 серпня 1992 р. № 442.*

4. *Постанова Міністерства праці України «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 вересня 1992 р. № 41.*

5. *МОП. Конвенція 155. Конвенція про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище.*

6. *МОП. Конвенція 161. Конвенція про служби гігієни праці.*

21. Політика та організація СУОП в організації.

22. Аудитори та аудиторські фірми.

23. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці.

24. Методи оцінювання ризику.

25. Управління професійними ризиками.

Рекомендована література

1. *Ризикоорієнтоване управління охороною праці: курс лекцій / Б.М. Цимбал, В.М. Стрілець. Х.: НУЦЗУ, 2019. 205 с.*

2. *Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.*

3. ДСТУ ISO 45001:2019. Система управління охороною здоров'я та безпекою праці. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_45001_2019.pdf.

4. Цимбал Б.М. Підвищення рівня охорони праці та удосконалення методики міжнародної організації праці для оцінки професійних ризиків / Б.М. Цимбал, Д.О. Шаповалов, М.С. Шаповалов, Ю.Д. Древаль, А.С. Петрищев // *Social development & Security*, Vol. 10, №. 2. 2020. P. 46-63.

26. Наслідки травматизму та професійних захворювань.

27. Види інструктажів з охорони праці.

28. Роль служби охорони праці в організації.

29. Умови праці та їх вплив на здоров'я працівників.

30. Класифікація умов праці за показниками важкості та напруженості трудового процесу.

Рекомендована література

1. Малько О.Д. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань / Курс лекцій. Харків, НУЦЗУ, 2020. 123 с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.

3. Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» від 08.04.2014 р. № 248.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 серпня 1992 р. № 442.

5. Постанова Міністерства праці України «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 вересня 1992 р. № 41.

31. Експертиза з охорони праці.

32. Експертне обстеження устаткування.

33. Експертиза проєктів будівництва.

34. Експертно-технічні центри.

35. Інструкції з охорони праці.

Рекомендована література

1. Експертиза з охорони праці: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою «Охорона праці» / Укладачі: А.І. Морозов, О.П. Шароватова, В.М. Лобойченко. НУЦЗУ, 2020. 96 с.

2. Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 року.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року.

4. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 687 «Про затвердження Порядку проведення огляду, випробування та

експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки».

6. *Постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. № 701 «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)».*

7. *Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки».*

8. *Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 13.03.2013 р. № 243 «Про затвердження Методики проведення державної експертизи інвестиційних проектів та форми висновку за її результатами».*

36. Система державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою.

37. Особливості забезпечення гігієни праці на виробництві.

38. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами.

39. Громадський контроль за охороною праці.

40. Комісія з питань охорони праці.

Рекомендована література

1. *Управління та нагляд у галузі охорони праці: курс лекцій / Укладачі: Б.М. Цимбал, С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 341 с.*

2. *Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.*

3. *Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15 листопада 2004 р. № 255.*

4. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11.02.2015 р. № 96.*

41. Груповий нещасний випадок.

42. Гостре професійне захворювання.

43. Особливості розслідування аварій різних категорій.

44. Матеріали розслідування нещасних випадків.

45. Процедура розслідування нещасних випадків у період дії правового режиму воєнного (надзвичайного) стану в Україні або окремих її місцевостях.

Рекомендована література

1. *Малько О.Д. Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків на виробництві: курс лекцій / Харків. НУЦЗУ, 2020. 107 с.*

2. *Постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337 «Порядок розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві».*

3. *Постановою КМУ від 22.03.2001 р. № 270 «Порядок розслідування та обліку випадків невикробничого характеру».*

4. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.*

5. *Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, затверджений наказом МВС України від 12.03.2024 № 154). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-24#Text>*

46. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки: безпека у машинобудуванні.

47. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки: безпека виробничих процесів у сільському, лісовому та рибному господарстві.

48. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки: безпека технологічних процесів у харчовій та легкій промисловості.

49. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки: безпека технологічних процесів у добувній, коксохімічній, хімічній, енергетичній та металургійній галузі.

50. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки: безпека в освіті, медичній та фармацевтичній галузі, торгівлі, відпочинку, розваг, культури та спорту.

Рекомендована література

1. *НПАОП 0.00-1.76-15 Правила безпеки систем газопостачання. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15.05.2015 р. № 285.*

2. *НПАОП 0.00-1.71-13 Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.12.2013 р. № 966.*

3. *ДСТУ EN 953:2003 Безпечність машин. Огорожі. Загальні вимоги до проектування і конструювання нерухомих та рухомих огорож.*

4. *НПАОП 0.00-1.80-18 Правила охорони праці під час експлуатації вантажопідіймальних кранів, підіймальних пристроїв і відповідного обладнання. Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2018 р. № 62.*

5. *ДСТУ 3738-98 Роботи промислові. Роботизовані технологічні комплекси. Вимоги безпеки та методи випробувань.*

6. *ДСТУ ГОСТ 12.3.027:2005 Роботи ливарні. Вимоги безпеки.*

7. *Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 03.11.2014 № 779 «Про затвердження Правил охорони праці у ливарному виробництві».*

8. *ДСТУ Б А.3.2-7:2009. Роботи фарбувальні. Вимоги безпеки. Наказ від 04.12.2009 р. № 561.*

9. *НПАОП 10.0-1.01-10. Правила безпеки у вугільних шахтах. Наказ Держгірпромнагляд від 22.03.2010 р. № 62.*

10. НПАОП 01.0-1.02-18. Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві. Наказ Мінсоцполітики від 29.08.2018 р. № 1240.

11. НПАОП 05.0-1.01-07. Правила безпеки праці для працівників суден портового і службово-допоміжного флоту рибного господарства. Наказ Держгірпромнагляд від 24.01.2007 р. № 13.

12. НПАОП 15.0-1.01-17. Правила охорони праці для працівників, зайнятих на роботах зі зберігання та переробки зерна. Наказ Мінсоцполітики від 20.09.2017 р. № 1504.

13. НПАОП 17.0-1.01-13. Правила охорони праці для працівників бавовняного виробництва. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1417.

14. НПАОП 18.2-1.04-13. Правила охорони праці для працівників швейного виробництва. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1416.

Голова фахової атестаційної комісії
доктор технічних наук, професор

Тетяна КОСТЕНКО

ПРОГРАМА фахового іспиту

Метою фахового іспиту є перевірка у вступників рівня знань, умінь, навичок та здібностей до зазначеного виду діяльності. Фаховий іспит проводиться в усній формі з використанням чотирьох питань, що наведені у білетах. Час на підготовку до відповіді складає 30 хвилин.

Для проведення фахового іспиту створюється фахова атестаційна комісія на чолі з головою.

Для складання фахового іспиту вступник може використовувати ручки, олівці, лінійку, калькулятор. Усі інші матеріали, як то законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти, тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації протягом іспиту вступнику використовувати суворо забороняється.

У разі порушення зазначених вимог, а також під час виявлення проявів академічної недоброчесності, несамостійної підготовки до відповіді, голова фахової атестаційної комісії має право видалити вступника з іспиту з виставленням йому загальної незадовільної оцінки.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Рівень знань кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за 100-бальною шкалою (від 100 до 200) за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь
190 – 200	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, логічно та послідовно виклав матеріал, показав вміння застосовувати закони і правила в конкретних ситуаціях, володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
189 – 160	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, при цьому допустив 1 – 2 не грубі помилки; логічно та послідовно виклав матеріал, показав вміння застосовувати закони і правила у конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
135 – 159	Кандидат на навчання показав знання основного матеріалу, але не розкрив його деталей, припустився при цьому 2 – 3 грубих помилок або дав неточні формулювання, показав володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
100 – 134	Кандидат на навчання знає незначну частину програмного матеріалу, у відповідях на питання припускається грубих помилок, слабо володіє спеціальною термінологією та мовною культурою.

0 – 99	Кандидат на навчання не знає значної частини програмного матеріалу, не може надати відповіді на питання білету, не володіє спеціальною термінологією, має низьку мовну культуру.
--------	--

У разі отримання вступником менше ніж 100 балів фаховий іспит вважається не складеним, а такій особі відмовляється у подальшій участі в конкурсі щодо зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ІСПИТ

1. Вступ. Загальна характеристика курсу "Філософія". Філософія як форма світогляду.

2. Філософське вчення про розвиток.

3. Мова і мислення. Логічні форми мислення.

4. Соціальні відносини. Соціальна структура суспільства.

Рекомендована література

1. Каріков С.А. *Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник.* – Х. : НУЦЗУ, 2011.

2. Данильян О.Г. *Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко.* – Х. : Право, 2012.

3. Подольська Є.А. *Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник.* – К. : Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.

4. Причепій Є.М. *Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль.* – К. : Академвидав, 2005.

5. *Філософія: Навчальний посібник / за ред. І.Ф. Надольного.* – К. : Вікар, 2004.

6. *Філософія : Курс лекцій / Бичко В.І., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін.* – 2-е вид. – К. : Либідь, 1994.

5. Використання електронних таблиць для створення та обробки табличних даних.

6. Обробка табличних баз даних за допомогою електронних таблиць.

7. Створення та обробка реляційних баз даних.

8. Локальні та глобальні комп'ютерні мережі.

Рекомендована література

1. *Основи інформатики та обчислювальної техніки: Підручник / Іванов В.Г.* -Х: Видавництво «Право», 2015. -312 с. ISBN: 978-966-458-371-5

2. *Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посібник / Буйницька О.П.* – Київ : Центр учбової літератури, 2018. 240 с. ISBN: 978-611-01-0996-3

3. *Інформатика: Excel та Basic for Application: навч. посібник / Лопотко О.В.* – Львів: «Магнолія 2006», 2021. 272 с. ISBN 978-966-2025-96-5

4. Малярів М.В. *Основи інформаційних технологій [Електронний ресурс]: Курс лекцій / М.В. Малярів, В.В. Христинч, М.М. Журавський. – Харків: НУЦЗУ, 2019. –184 с. – Режим доступу: http://www.asbit.nuczu.edu.ua/files/metod_OIT/Kurs_lek_OIT.pdf*

5. *Інформатика та інформаційні технології у цивільній безпеці: Практикум / [Малярів М.В, Гусева Л.В., Паніна О.О. та ін.]; Під заг. ред. М.В. Малярів. - Харків: НУЦЗ України, 2015. - 330 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ) – Режим доступу: http://www.asbit.nuczu.edu.ua/files/metod_OIT/Kurs_lek_OIT.pdf*

9. Русь-Україна (Київська держава).

10. Становлення козацтва. Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Українська козацька держава.

11. Українська революція (1917-1920рр.).

12. Голодомор – геноцид українського народу (1932-1933 рр.)

13. Україна в умовах незалежності.

Рекомендована література

1. Багалій Д.І. *Історія Слобідської України. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 256 с.*

2. Балушок В. *Українська етнічна спільнота. Етногенез, історія, етнічність. - Біла Церква, 2008. – 303 с.*

3. Бойко О.Д. *Історія України. Посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 717 с.*

4. Відейко М. Ю. *Україна: від Трипілля до Антів. - К., 2008. – 279 с.*

5. Гонтаренко Л.О., Хорошев О.М. *Історія України: конспект лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2014. – 68 с.*

6. *Історія України: підручник // В.М. Литвин, - 3-тє допрац. та доповн. видав. – К.: Наукова думка, 2013. – 991 с.*

7. *Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів // О.М. Бут, М.І. Бушин, Ю.І. Вовк. – Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с.*

8. *Історія України: підручник // В.А. Качкан, В.М. Левандовський, О.Б. Величко. - 2-е вид. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 360 с.*

9. *Історія України: хрестоматія. – К.: Наукова думка, 2013. – 1056 с.*

14. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

15. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.

16. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Вимоги до тексту документа.

17. Термін та його ознаки. Термінологія обраного фаху.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. *Мовленнєва комунікація : Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.*

2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2020. 624 с.

3. Погиба Л.Г., Грибіниченко Т.О., Голіченко Л.М. Українська мова фахового спрямування. К.: Кондор, 2021. 348 с.

4. Стилїстика для державних службовців : навч. посіб. / Богданова І.Є., Лентуга О.К. Х., 2019. 130 с.

5. Українська мова (за професійним спрямуванням) : практикум / О.О. Старова, А.С. Промська. Х., НУЦЗУ, 2018. 100 с.

6. Український правопис / Нац. акад. наук України ; ред. Є. І. Мазніченко, В. Є. Македон, С. В. Шарабанова. – Київ : Наукова думка, 2019. – 390 с.

7. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.

8. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення : Навчальний посібник. К. : Алерта, 2022. 248 с.

18. Держава як головний політичний інститут.

19. Політичні партії.

20. Політичні режими.

21. Політичні відносини. Політична влада.

22. Політика та політичні конфлікти.

Рекомендована література

1. Буркут І. Г. Вибірчі технології: регіональний досвід / І. Г. Буркут, О.В.Колесников. – Чернівці : Букрек, 2009. – 240 с.

2. Бучин М. А. Демократичні принципи виборів: політико-правові аспекти регулювання в Україні : моногр. / М. А. Бучин. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 364 с.

3. Історія політичної думки : підруч. / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В.Алексєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : «Новий Світ – 2000», 2016. – 1000 с.

4. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень: [навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл.] / В. П. Марчук. – К. : Персонал, 2009. – 480 с.

5. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н.М. Хоми. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. – 492 с.

6. Пахарєв А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навч. посібник / А. Д. Пахарєв. – К. : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.

7. Перегуда Є. В. Політологія: навч. посіб. / Є. В. Перегуда, В.Ф.Панібудьласка, В. Л. Семко, Н. І. Ришко, С. Д. Місержи, В. Л. Стеценко, В. Л.Згурська, В.П.Третьак. – К. : КНУБА, 2011. – 216 с.

8. Політична абетка : матеріали для практичного використання. / за наук. ред. док.наук держ. упр. О. В. Радченка; Редактор-упорядник А.В.Карташов, [авт.-упоряд. А. Ю. Геращенко, М. Д. Городок, А. В. Карташов, К. В.Плоский, О. В. Радченко, В. С. Радчук, О. Г. Солонтай, О. М. Спутай, В. М.Стах, О.Л. Храбан]; Вид. 8-е, доп. і перероб. – Х. : Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2010. – 328 с.

23. Сутність та зміст управління підрозділами цивільного захисту.
24. Цілі та завдання управління.
25. Поняття функцій управління.
26. Принципи та методи управління.

Рекомендована література

1. Альбоцій О.В., Болотських М.В., Кулешов М.М., Калашніков О.О., Попов В.М., Рашкевич С.А., Rogozin A.C., Садковий В.П., Труш О.О., Шайхлісламов З.Р. *Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник.* / За ред. канд. психол. Наук, доцента В.П. Садкового. – Х.: УЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2009. – 370 с. / Глава 1. С. 3-38

2. Бандурка О.М. *Основи управління в органах внутрішніх справ України: Теорія, досвід, шляхи удосконалення* – Х.: „Основа”, 1996. – 398 с.

3. Новіков Б.В., Сініок Г.Ф., Круш П.В. *Основи адміністративного менеджменту: Навч. посіб.* – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 560 с.

4. Плішкін В.М. *Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник* / За ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.

27. Первісна культура. Культура Стародавнього Сходу. Антична культура.

28. Культура Середніх віків. Культура Відродження і Реформації.

29. Європейська культура Нового часу. Особливості сучасної культури.

30. Особливості сучасної української культури.

Рекомендована література

1. *Історія світової культури* / за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010.

2. Каріков С.А., Тогобицька В.Д. *Культурологія : курс лекцій.* – Х.: НУЦЗУ, 2019.

3. Кормич Л.І., Багацький В.В. *Культурологія.* – К.: Кондор, 2004.

4. *Культурологія. Методичні рекомендації* / О.В. Рябініна, М.В. Болотських, С.А. Каріков. – Х.: НУЦЗУ, 2008.

5. Подольська Є.А. та ін. *Кредитно-модульний курс культурології.* – К.: Центр навчальної літератури, 2006.

31. Елементи лінійної і векторної алгебри та аналітичної геометрії.

32. Диференціальне числення функцій однієї змінної. Границя функції і похідна.

33. Диференціальне та інтегральне числення функції кількох змінних.

34. Елементи теорії ймовірностей та математичної статистики.

Рекомендована література

1. Тевяшев А.Д., Литвин О.Г., Кривошеєва Г.М. та ін. *Вища математика у прикладах та задачах. Ч.1- 4.* Х.: ХНУРЕ, 2004.

2. Мунтян В.К., Підгорний О.Г. *Вища математика: практикум.* – Х.: НУЦЗУ, 2011.- 159 с.

3. Мунтян В.К., Говаленков С.В. Вища математика: методичні рекомендації з організації самостійної роботи при вивченні дисципліни.- Х.: НУЦЗУ, 2015.- 213 с.

35. Фізичні основи механіки.
36. Молекулярно-кінетична теорія і термодинаміка.
37. Електрика і магнетизм.
38. Коливання і хвилі.

Рекомендована література

1. Кучерук І.М. та ін. Загальний курс фізики. Т. 1-3. – Київ: Техніка, 1999.

2. Горбачук І.Т. Загальна фізика (збірник задач). Навчальний матеріал М 1,2. – Київ: Вища школа, 1993.

3. Фізика. Розділи: Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка. Електростатика. Постійний електричний струм: довідник / Укладачі: В. Г. Борисенко, Ю.Ф. Деркач, В.І. Кривцова, К.Р. Умеренкова. – Х.: НУГЗУ, 2018. 94 с.

4. Фізика. Розділи: Магнітне поле. Електромагнетизм. Коливання, хвилі і хвильові явища. Елементи квантової механіки. Фізика атома і атомного ядра. Елементи фізики твердого тіла: довідник./ Укладачі: В.Г. Борисенко, Ю.Ф. Деркач, В.І. Кривцова, К.Р. Умеренкова. – Х.: НУЦЗУ, 2018. – 122 с.

39. Основні поняття та закони хімії. Будова речовини.
40. Основи хімічної термодинаміки. Хімічна кінетика та рівновага.
41. Розчини. Колоїдні системи.
42. Окисно-відновні процеси. Корозія та захист металів та сплавів.
43. Класифікація і номенклатура основних класів неорганічних сполук.
44. Хімія металів та їх сполук
45. Хімія неметалічних елементів та їх сполук
46. Класифікація та номенклатура органічних сполук.
47. Вуглеводні.
48. Оксигеновмісні органічні сполуки.

Рекомендована література

1. Хімія у сфері цивільного захисту: підручник / О.О. Кіреєв та ін. Харків: НУЦЗУ, 2021. 484 с.

2. Хімія: методичні вказівки для самостійної роботи. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні за заочною (дистанційною) формою навчання / О. О. Кіреєв, Гапон Ю.К., Чиркіна М.А., Христич О.В. Харків : НУЦЗУ, 2021. 74 с.

3. Гапон Ю.К., Чиркіна М.А., Христич О.В. Хімія: збірник завдань та тестів. Харків : НУЦЗУ, 2021. 93 с.

4. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В., Щербина О.М., Кукуєва В.В. Практикум з хімії. Друге видання. -Харків: АЦЗУ, 2008. -200 с.

49. Медичне забезпечення постраждалого населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

50. Гостра дихальна та серцево-судинна недостатність. Синдром тривалого стискання тканин. Порядок надання домедичної допомоги при їх виникненні.

51. Основні принципи реанімації при порушенні дихання та кровообігу.

52. Порядок надання домедичної допомоги при кровотечах. Зупинка кровотечі штатними та підручними засобами.

53. Перев'язувальний матеріал. Техніка накладання пов'язок на окремі ділянки тіла.

54. Порядок надання домедичної допомоги при пораненнях, ушкодженні органів брючної та черевної порожнини, черепно-мозковій травмі.

55. Поняття іммобілізації. Технічні засоби іммобілізації та правила користування ними. Порядок надання домедичної допомоги при переломах (вивихах).

56. Порядок надання домедичної допомоги при гострих отруєннях небезпечними хімічними речовинами, продуктами харчування та при біологічних отруєннях.

Рекомендована література

1. Закон України від 05.07.2012 №5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».

2. Кодекс цивільного захисту України.

3. Наказ МОЗ України від 02.03.2009 № 132 «Про організацію навчання окремих категорій немедичних працівників навичкам надання першої невідкладної медичної допомоги».

4. Наказ МОЗ України від 09.03.2022 р. №441 «Про затвердження порядку надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

5. Вандер К.О., Барбашин В.В., Толкунов І.О. «Фундаментальні основи медичних знань». Курс лекцій №1. – Х.: НУЦЗУ, 2011. – 96 с.

6. Вандер К.О., Барбашин В.В., Толкунов І.О. «Перша медична допомога». Курс лекцій №2. – Х.: НУЦЗУ, 2011. – 64 с.

7. Вандер К.О., Барбашин В.В., Толкунов І.О., Семків О.М. «Загальні принципи надання першої медичної допомоги та правила поведінки в умовах надзвичайних ситуацій». Курс лекцій №3. – Х.: НУЦЗУ, 2011. – 124 с.

8. Олійник П.О. Перша медична допомога. Навчальний посібник. – Львів: ЛДУ БЖД, 2004.

57. Природа радіації. Види іонізуючих випромінювань.

58. Фізична, хімічна і біологічна дія іонізуючих випромінювань.

59. Захист від дії радіаційного випромінювання.

60. Небезпечні властивості простих речовин.

61. Небезпечні властивості неорганічних речовин.

62. Небезпечні властивості органічних речовин.

63. Маркування небезпечних речовин.

64. Біологічна небезпека природного походження.

Рекомендована література

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навч. посіб. / М. С. Коваль та ін. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с.

2. Довгановський М. «Хімічна безпека» : довідник рятувальника. Київ : ВАІТЕ, 2018. 135 с.

3. Бойове застосування підрозділів військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту : навч. Посіб. / В. Є. Гайдабука та ін. Харків: ФВП НТУ «ХП», 2017. 184 с.

4. Дядченко В.В., Галак О.В., Марущенко В.В. Посібник офіцера запасу військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України. Навчальний посібник. К. IV. Військово-технічна підготовка. – Харків, ФВП НТУ «ХП» – 2014, 632 с.

5. Чернявський І.Ю., Марушенко В.В. Мартинюк І.М. Військова дозиметрія: Підручник. – Харків: НТУ «ХП», 2012. – 560 с.

6. Вальченко О.І. Радіаційний, хімічний та біологічний захист : Для курсантів, студентів та слухачів заочної форми навчання (спеціальність "Пожежна безпека") : Курс лекцій / О.І. Вальченко, О.М. Ігнат'єв, А.В. Ромін та ін. - Х. : НУЦЗУ, 2010. – 63 с.

7. Кіреєв О.О., Жернокльов К.В., Калугин В.Д., Тарасова Г.В. Небезпеки радіаційного, хімічного і біологічного походження. Харків. – НУЦЗУ. – 2009. – 86 с.

65. Загальні відомості про природу процесу горіння й вибуху.

66. Матеріальний і тепловий баланс процесів горіння.

67. Пожежовибухонебезпечні газо-, паро- і пилоповітряні суміші. Концентраційні межі поширення полум'я.

68. Види виникнення горіння.

69. Горіння речовин та матеріалів.

70. Пожежа та її розвиток. Поширення пожежі в огороженні. Пожежна небезпека під час воєнного стану.

71. Теплова теорія погасання. Вогнегасні речовини.

72. Способи припинення та запобігання процесів горіння.

Рекомендована література

1. Тарахно О.В., Трегубов Д. Г., Жернокльов К. В., Коврегін В. В. Основні положення процесу горіння. Виникнення процесу горіння. Навчальний посібник. Х.: НУЦЗУ, 2020. 408 с.

2. Тарахно О.В. Жернокльов К.В., Баланюк В.М. Лабораторний практикум з курсу «Теорія розвитку та припинення горіння» / Тарахно О.В., Харків: АЦЗУ, 2004. 193 с.

3. Тарахно О.В., Жернокльов К.В., Трегубов Д.Г. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Теорія розвитку та припинення горіння». Харків : НУЦЗУ, 2013. 222 с.

4. Тарахно О.В., Жернокльов К.В., Трегубов Д.Г. та ін. Теорія розвитку та припинення горіння. Практикум. У 2-х ч. Х.: НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 822 с.

5. Тарахно О.В. Теоретичні основи пожежовибухонебезпеки. Харків: АЦЗУ, 2006. 395 с.

6. Тарахно О.В., Шаршанов А.Я. Фізико-хімічні основи використання води в пожежній справі. Харків, 2004. 252с.

73. Поняття та основні принципи роботи апаратури проводового зв'язку

74. Принципи радіозв'язку. Основи побудови та експлуатації радіостанцій підрозділів ДСНС.

75. Організація зв'язку в гарнізоні ДСНС України. Схема зв'язку.

76. Автоматизована система зв'язку, оповіщення і оперативного управління ДСНС України.

77. Організація зв'язку при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

78. Супутникові системи зв'язку, їх класифікація. Принципи цифрового супутникового зв'язку.

79. Системи професійного рухомого радіозв'язку. Вимоги до систем професійного рухомого радіозв'язку та їх різновиди.

Рекомендована література

1. Загора О.В. Автоматизовані системи управління та зв'язок: підручник / О.В. Загора, А.Б. Феценко, Л.В. Борисова, В.О. Собина, Д.В. Тарадуда, М.О. Демент, І.М. Неклонський – Х.: НУЦЗУ, 2021. – 262 с.

2. Автоматизовані системи управління та зв'язок: курс лекцій / Уклад. Л.В. Борисова, О.В. Загора, А.Б. Феценко. – Х.: НУЦЗУ, 2018. – 282 с.

3. Бурляй І.В., Джулай О.М., Орел Б.Б. Системи радіозв'язку та їх застосування оперативно-рятувальною службою: посібник з дисципліни «Основи електроніки та зв'язок». – Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України, 2007. – 224 с.

4. В. О. Собина, Д. В. Тарадуда, М. М. Пікрасов, Л. В. Борисова, О. В. Загора, А. Б. Феценко, М.В. Малярів, Д. Л. Соколов, Дослідження проблем функціонування системи зв'язку ДСНС, використання засобів телекомунікацій та інформатизації в системі ДСНС, шляхів їх розвитку із застосуванням сучасних телекомунікаційних та інформаційних технологій, Звіт про НДР: № держреєстрації 0119U001009, Х.: НУЦЗУ, 2020. – 85 с. Режим доступу: <http://ndr.dsns.gov.ua/?p=7135>.

80. Засоби індивідуального захисту рятувальника.

81. Пожежні рукава та рукавне обладнання.

82. Пожежні стволи. Обладнання для утворення повітряно-механічної піни.

83. Переносні пожежні драбини.

84. Механізований та немеханізований аварійно-рятувальний інструмент. Призначення, класифікація та тактико-технічні характеристики.

85. Загальні відомості про горіння та горючі речовини.

86. Первинні засоби пожежогасіння.

87. Ручні та пересувні вогнегасники.

88. Загальні відомості про протипожежне водопостачання.

89. Призначення, тактико-технічні характеристики та комплектація аварійно-рятувальних автомобілів першої допомоги, які знаходяться на оснащенні в підрозділах ОРС ЦЗ.

Рекомендована література

1. Кодекс цивільного захисту України. Кодекс України, від 02.10.2012 № 5403-VI.

2. Колесов О.М., Безуглов О.Є., Іщук В.М. Первинна підготовка пожежного-рятувальника : Навч. посібник – Х., 2013.

3. Наказ МНС України від 07.10.2014 року № 1032 Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

4. Наказ МВС України від 26.04.2018 року № 340 Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.

5. Наказ МНС України від 7.05.2007 року № 312 Про затвердження Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України.

6. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 15 січня 2018 року № 25 "Про затвердження Правил експлуатації та типових норн належності вогнегасників" / Міністерство внутрішніх справ України . – Х. : НУЦЗУ, 2018. – 26 с.

90. Походження держави. Поняття та сутність держави.

91. Нормативно-правовий акт, його структура, ознаки.

92. Поняття та ознаки правопорушення. Склад правопорушення.

93. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

94. Завдання розділу «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту» на мирний час у схемах планування територій.

95. Склад і зміст розділу «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту» на мирний час у схемах планування територій відповідних адміністративно-територіальних одиниць, генеральних планах населених пунктів.

96. Основні види геологічно-небезпечних явищ та причини їх виникнення.

97. Призначення захисних споруд цивільного захисту.

98. Призначення процедури ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.

99. Забезпечення техногенної безпеки та небезпечні території.

Рекомендована література:

1. Кодекс цивільного захисту України. Кодекс України, від 02.10.2012 № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

2. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 р. № 2245-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>.

3. Наказ МВС України від 09.07.2018 року № 579 «Вимоги щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>.

4. Наказ МВС України від 05.11.2018 року №879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text>.

5. Інноваційні інженерно-технічні заходи цивільного захисту: Навч. посіб. / О.В. Васильченко, М.М. Удянський, С.А. Єременко, О.М. Данілін, С.В. Гарбуз, О.В. Савченко — Х. : НУЦЗ України, 2023. — 364 с.

100. Надзвичайні ситуації, їх класифікація.

101. Інженерно-технічні заходи в містобудівній документації.

102. Протисейсмічний інженерний захист територій. Будівництво в сейсмічних районах України.

103. Основні види зрушень та їх структурні елементи.

104. Інженерний захист територій, будинків і споруд від зсувів та обвалів.

105. Інженерні протиселеві та протилавинні заходи.

106. Інженерні заходи від повені. Заходи щодо попередження руйнування берегів водоймищ.

107. Протикарстові інженерні заходи.

108. Гідротехнічні споруди. Принципи забезпечення стійкості гідротехнічних споруд.

109. Будівельні вимоги до сховищ, протирадіаційних укриттів.

Рекомендована література

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

2. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 р. № 2245-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>.

3. ДБН В.1.2-4:2019 «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту».

4. ДБН Б. 1.1-5:2007 Друга частина. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на мирний час у містобудівній документації.

5. ДБН Б.2.2-12:2018. Планування і забудова територій.

6. ДБН В2.2.5-97 Захисні споруди цивільної оборони, Держмістобудування.- К.,1997.

7. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. – К.: МНС України, 2010. – 178 с.

110. Організація оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж.

111. Управління силами і засобами на пожежі.

112. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на транспорті.

113. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.

114. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на ХНО.

115. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час проведення пошуково-рятувальних робіт в умовах радіаційного забруднення та біологічного зараження.

116. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС при перевезенні небезпечних вантажів.

117. Організація управління в надзвичайній ситуації.

Рекомендована література

1. *Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340.*

2. *Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти): наказ МНС України №733 від 13.10.08.*

3. *Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.*

4. *Аветисян В.Г., Адаменко М.І., Александров В.Л., Кулаков С.В. та інші. Рятувальні роботи під час ліквідації НС, ч. I. Посібник. Київ. : Основа. 2006 р.*

5. *Гузенко В.А., Камардаш О.І., Неклонський І.М., Самарін В.О. Тактика ліквідації НС. Конспект лекцій. Х: НУЦЗУ, 2011.*

118. Огляд існуючих надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру

119. Моделі впливу надзвичайних ситуацій. Закони руйнування споруд та ураження людей.

120. Прогнозування процесу руху і трансформації селевого потоку.

121. Прогнозування наслідків паводкової повені.

122. Інженерна обстановка при катастрофічному затопленні від руйнування гідротехнічних споруд.

123. Обстановка в районах руйнівних землетрусів.

124. Прогнозування наслідків вибуху газоповітряних сумішей у відкритому просторі та у виробничих приміщеннях.

125. Прогнозування обсягів та термінів проведення інженерно-технічних заходів при ліквідації наслідків аварій на АЕС.

126. Основні поняття теорії надійності. Класифікація відмов. Складові надійності.

127. Надійність технічних систем. Загальні поняття та визначення. Надійність основної системи.

Рекомендована література

1. Андронов В.А., Rogozin A.C., Соболев О.М., Тютюник В.В., Шевченко Р.І. Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек : навч. посіб. / В. А. Андронов та ін. Харків : НУЦЗУ, 2011. 264 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ)

2. *file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/BAP_13%20_MONIT_DOV_KIL_T1.pdf* *ист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі. Шкала сейсмічної інтенсивності. [Чинний від 2011-01-01]. Київ, 2011. URL: http://ksv.do.am/GOST/DSTY_ALL/DSTY4/dsty_b_v.1.1-28-2010.pdf*

3. Менеджмент ризику. Методи оцінки ризиків. (Risk management - Risk assessment techniques). ISO/IEC 31010:2009. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1332/MS-Magistr-KONSPEKT.pdf

4. Про затвердження Плану реагування на радіаційні аварії : Наказ Державного комітету ядерного регулювання України, МНС України від 17 травня 2004 №87/211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0720-04>.

128. Конституція України та інші нормативно-правові акти в сфері регулювання трудових відносин та відносин з охорони праці.

129. Загальні положення трудового права України.

130. Трудовий договір.

131. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.

132. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.

133. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.

134. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.- ст.141.

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (із змінами)

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради УРСР.-1984.-додаток до №51.-ст.1122.

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України -2001, № 25-26, ст.131

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV // Відомості Верховної Ради України - 2003, №№ 40-44, ст.356

6. Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 року № 504/96// Відомості Верховної Ради України - 1997, № 2, ст. 4

135. Основні законодавчі акти про охорону праці.
136. Державна політика України в галузі охорони праці.
137. Організація охорони праці на підприємстві.
138. Навчання з питань охорони праці.
139. Виробничі шкідливості та професійні захворювання.
140. Охорона праці пільгових категорій працівників та гендерні аспекти сфери трудової діяльності.
141. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
142. Сталий розвиток людства.
143. Кольори та знаки безпеки.
144. Інструктажі з охорони праці.

Рекомендована література

1. Вступ до фаху: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою «Охорона праці» / Укладачі: О.П. Шароватова, А.І. Морозов. Х.: НУЦЗУ, 2021. 90 с.

2. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.

3. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15 листопада 2004 р. № 255.

4. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26 січня 2005 р. № 15.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08 листопада 2000 р. № 1662.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11 лютого 2015 р. № 96.

7. ДСТУ 2293-2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.

8. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/>

9. Конвенція МОП № 190. Конвенція про викорінення насильства та домагань у світі праці (2019 рік).

145. Загальні засади культури безпеки життєдіяльності.
146. Система «людина – навколишнє середовище» та її складові.
147. Небезпеки, їх види та властивості.
148. Техногенна складова безпеки навколишнього середовища.
149. Екологічна складова безпеки навколишнього середовища.

150. Основні заходи захисту від впливу небезпек у навколишньому середовищі.

151. Соціальна складова безпеки: тероризм.

152. Захист населення внаслідок військових дій.

153. Екологічний аудит.

154. Форми екологічної експертизи.

Рекомендована література

1. *Культура безпеки: навч. посібник. Частина 1* / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова та ін. Х.: НУЦЗУ, 2020. 172 с.

2. *Культура безпеки: навч. посібн. Частина 2* / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, О.В. Бригада, Б.М. Цимбал, О.С. Ковальов, О.В. Ільїнський. Х.: НУЦЗУ, 2021. 133 с.

3. *Забезпечення екологічної безпеки: підручник* / М.В. Сараніна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.

155. Характеристика промислових забруднень.

156. Пристрої очищення повітря від забруднюючих речовин.

157. Техногенне забруднення навколишнього середовища.

158. Способи очищення стічних вод.

159. Зміна ландшафтів у промислових районах.

160. Охорона ґрунтів від забруднення.

161. Регенерація відходів.

162. Основи оцінки впливу на довкілля.

163. Види екологічних нормувань.

164. Види промислових забруднень.

Рекомендована література

1. *Екологічні аспекти промислової безпеки: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти* / С.Р. Артем'єв. НУЦЗУ, 2023. 156 с.

2. *Забезпечення екологічної безпеки: підручник* / М.В. Сараніна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.

3. *Екологія надзвичайних ситуацій. Курс лекцій. Частина 1. Видання друге виправлене та доповнене. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека»* / С.Р. Артем'єв, В.А. Андронов, А.І. Андронов та ін.; НУЦЗУ, Харків: ТОВ «В СПРАВІ». 2021. 148 с.

165. Фізіологія праці.

166. Загальні, виробничо зумовлені та професійні захворювання.

167. Фактори виробничого середовища та трудового процесу.

168. Виробнича санітарія.

169. Гігієнічні критерії та класифікація умов праці.

170. Атестація робочих місць за умовами праці.

171. Паспортизація виробництв.

172. Засоби індивідуального і колективного захисту.

173. Гігієна праці.

Рекомендована література

1. Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» від 08.04.2014 р. № 248.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 серпня 1992 р. № 442.

4. Постанова Міністерства праці України «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 вересня 1992 р. № 41.

5. МОП. Конвенція 155. Конвенція про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище.

6. МОП. Конвенція 161. Конвенція про служби гігієни праці.

174. Удосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками.

175. Аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти.

176. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці.

177. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці.

178. Ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику.

179. Вибір методів оцінювання професійних ризиків.

180. Оцінка та управління професійними ризиками.

181. Експертні методи оцінювання професійних ризиків.

182. Поняття «професійний ризик».

Рекомендована література

1. Ризикоорієнтоване управління охороною праці: курс лекцій / Б.М. Цимбал, В.М. Стрілець. Х: НУЦЗУ, 2019. 205 с.

2. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.

3. ДСТУ ISO 45001:2019. Система управління охороною здоров'я та безпекою праці. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcsjpcglclefindmkaj/https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_45001_2019.pdf.

4. Цимбал Б.М. Підвищення рівня охорони праці та удосконалення методики міжнародної організації праці для оцінки професійних ризиків / Б.М. Цимбал, Д.О. Шаповалов, М.С. Шаповалов, Ю.Д. Древаль, А.С. Петрищев // *Social development & Security, Vol. 10, №. 2. 2020. P. 46-63.*

183. Організаційні заходи щодо забезпечення безпечних умов праці.

184. Технічні заходи безпеки трудового процесу.

185. Конструктивна безпека транспортних засобів, дорожні умови і безпека руху.

186. Безпека роботизованих виробничих процесів.
187. Специфічні небезпеки, які виникають на роботизованих ділянках, лініях, системах.
188. Безпека експлуатації систем під тиском, газового устаткування та криогенної техніки.
189. Безпека під час експлуатації котельних та компресорних установок, газгольдерів.
190. Вимоги безпеки до основних технологічних процесів за галузями економіки.

Рекомендована література

1. НПАОП 0.00-1.76-15 Правила безпеки систем газопостачання. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15.05.2015 р. № 285.
2. НПАОП 0.00-1.71-13 Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.12.2013 р. № 966.
3. ДСТУ EN 953:2003 Безпечність машин. Огорожі. Загальні вимоги до проектування і конструювання нерухомих та рухомих огорож.
4. НПАОП 0.00-1.80-18 Правила охорони праці під час експлуатації вантажопідіймальних кранів, підіймальних пристроїв і відповідного обладнання. Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2018 р. № 62.
5. ДСТУ 3738-98 Роботи промислові. Роботизовані технологічні комплекси. Вимоги безпеки та методи випробувань.
6. ДСТУ ГОСТ 12.3.027:2005 Роботи ливарні. Вимоги безпеки.
7. Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 03.11.2014 № 779 «Про затвердження Правил охорони праці у ливарному виробництві».
8. ДСТУ Б А.3.2-7:2009. Роботи фарбувальні. Вимоги безпеки. Наказ від 04.12.2009 р. № 561.
9. НПАОП 10.0-1.01-10. Правила безпеки у вугільних шахтах. Наказ Держгірпромнагляд від 22.03.2010 р. № 62.
10. НПАОП 01.0-1.02-18. Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві. Наказ Мінсоцполітики від 29.08.2018 р. № 1240.
11. НПАОП 05.0-1.01-07. Правила безпеки праці для працівників суден портового і службово-допоміжного флоту рибного господарства. Наказ Держгірпромнагляд від 24.01.2007 р. № 13.
12. НПАОП 15.0-1.01-17. Правила охорони праці для працівників, зайнятих на роботах зі зберігання та переробки зерна. Наказ Мінсоцполітики від 20.09.2017 р. № 1504.
13. НПАОП 17.0-1.01-13. Правила охорони праці для працівників бавовняного виробництва. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1417.
14. НПАОП 18.2-1.04-13. Правила охорони праці для працівників швейного виробництва. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1416.

15. НПАОП 23.1-1.01-08. Правила безпеки в коксохімічному виробництві. Наказ Держгірпромнагляд від 10.06.2008 р. № 135.

191. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань.

192. Навчання та інструктажі з охорони праці як основний організаційний захід профілактики виробничого травматизму.

193. Профілактичні заходи у сфері гігієни праці, виробничої санітарії та виробничої безпеки.

194. Гігієнічна класифікація праці як важливий захід профілактики виробничого травматизму.

195. Атестація робочих місць як основа профілактики виробничого травматизму.

196. Профілактика виробничого травматизму в умовах та на об'єктах підвищеної небезпеки.

197. Прогнозування та оцінка професійного ризику як важливий захід профілактичної діяльності.

198. Використання заходів та засобів безпеки у сфері профілактики та запобігання виробничому травматизму.

Рекомендована література

1. Малько О.Д. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань / Курс лекцій. Харків, НУЦЗУ, 2020. 123 с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.

3. Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» від 08.04.2014 р. № 248.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 серпня 1992 р. № 442.

5. Постанова Міністерства праці України «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01 вересня 1992 р. № 41.

199. Нормативно-правова база з питань експертизи з охорони праці.

200. Проектна документація. Склад проектної та робочої документації.

201. Експертиза проектів будівництва на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці.

202. Порядок проведення державної експертизи (перевірки) технологічної, конструкторської, технічної документації на виготовлення засобів виробництва на відповідність їх нормативним актам з охорони праці.

203. Роботи з підвищеною небезпекою.

204. Порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

205. Авторський нагляд за дотриманням проектних рішень з боку проектних організацій.

206. Етапи проведення екологічної експертизи.

Рекомендована література

1. Експертиза з охорони праці: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою «Охорона праці» / Укладачі: А.І. Морозов, О.П. Шароватова, В.М. Лобойченко. НУЦЗУ, 2020. 96 с.

2. Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 року.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року.

4. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 687 «Про затвердження Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. № 701 «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки».

8. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 13.03.2013 р. № 243 «Про затвердження Методики проведення державної експертизи інвестиційних проектів та форми висновку за її результатами».

207. Діяльність спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

208. Особливості забезпечення гігієни праці на виробництві.

209. Діяльність спеціального уповноваженого державного органу з питань радіаційної безпеки. Основи ядерного законодавства.

210. Сутність державного управління пожежною безпекою в сучасній Україні.

211. Діяльність спеціального уповноваженого державного органу з питань пожежної безпеки.

212. Служба охорони праці підприємства: основні функції та завдання. Права та відповідальність працівників служби охорони праці.

213. Документація з охорони праці на підприємстві.

214. Регулювання питань охорони праці у Колективному договорі.

215. Служба охорони праці підприємства.

216. Профсоюзні спілки підприємства.

Рекомендована література

1. *Управління та нагляд у галузі охорони праці: курс лекцій / Укладачі: Б.М. Цимбал, С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова. Х.: НУЦЗУ, 2019. 341 с.*

2. *Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.*

3. *Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15 листопада 2004 р. № 255.*

4. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11.02.2015 р. № 96.*

217. *Нещасні випадки на виробництві та процедура їх розслідування .*

218. *Спеціальне розслідування нещасних випадків.*

219. *Професійні захворювання та процедура їх розслідування.*

220. *Аварії та процедура їх розслідування.*

221. *Звітність та інформація про нещасні випадки.*

222. *Професійні захворювання, аварії та аналіз їх стану і причин виникнення.*

223. *Розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру.*

224. *Групові нещасні випадки на виробництві.*

225. *Надання допомоги під час нещасних випадків.*

Рекомендована література

1. *Малько О.Д. Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків на виробництві: курс лекцій / Харків. НУЦЗУ, 2020. 107 с.*

2. *Постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337 «Порядок розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві».*

3. *Постановою КМУ від 22.03.2001 р. № 270 «Порядок розслідування та обліку випадків невиробничого характеру».*

4. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 р. № 1662.*

5. *Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, затверджений наказом МВС України від 12.03.2024 № 154.*

Голова фахової атестаційної комісії
доктор технічних наук, професор

Тетяна КОСТЕНКО